

Exposició: Ignacio Pinazo a Itàlia

IVAM Institut Valencià d'Art Modern

23 setembre 2008 – 23 novembre 2008

Organitza: Institut Valencià d'Art Modern

Comissari: Francisco Javier Pérez Rojas

Patrocina:

L'exposició "Ignacio Pinazo a Itàlia" prossegueix amb el cicle de mostres dedicades per l'IVAM a difondre i investigar la immensa obra del pintor valencià. Esta nova exposició se centra en el període de 1870-1880, que coincidix amb les dues estades d'Ignacio Pinazo a Itàlia, amb l'objectiu de completar la seua formació. Esta és una dècada decisiva en la vida i l'obra de l'artista ja que està plena de descobriments i projectes que culminen amb la realització d'algunes de les seues obres mestres. L'exposició, de la qual és comissari el catedràtic d'Història de l'Art de la Universitat de València Francisco Javier Pérez Rojas, reünix un total de 255 peces entre olis i dibuixos, la majoria de les quals s'exhibixen per primera vegada.

Les obres de l'exposició provenen de la Casa Museu Pinazo, Museu de Belles Arts de València, Museu de Belles Arts d'Astúries, Diputació de València, Museu

Nacional de Ceràmica González Martí, Museu del Prado i també dels fons de l'IVAM.

El 1872, sense èxit, Pinazo va aspirar a la beca de pensionat a Roma de la Diputació de València, la qual cosa no li va impedir fer un viatge pel seu compte que va completar amb una segona estada oficial com a pensionat entre 1876 i 1880. El primer viatge que fa a Itàlia, lliure de compromisos oficials, va ser molt important en la seua evolució i va tindre resultats immediats. A Itàlia va poder veure les obres dels grans genis del Renaixement i entrar en contacte amb l'ambient artístic que s'hi respirava. A pesar que París ja havia desplaçat Roma com a lloc d'atracció i laboratori de la pintura moderna, esta última ciutat seguia sent un punt de confluència internacional que afavoria la presència de les diferents acadèmies internacionals que hi havia. En el primer viatge, Pinazo va entrar en contacte amb el cercle de Fortuny a Roma, a qui encara arribà a conèixer un poc abans de la seua prematura mort. Pinazo era un gran admirador de Fortuny i Rosales, que en eixe moment van ser els seues autèntics guies i models.

En l'estada de 1873-1874 Pinazo no va fer grans composicions, sinó estudis i obres de xicotet format inspirades en la realitat més immediata. El paisatge i la pintura a l'aire lliure es van obrir camí amb decisió a partir d'eixe moment, ja que fins aleshores havia treballat preferentment el retrat i la pintura costumista. La seua visió del paisatge es distancia de la dels altres seguidors del gènere. El paisatgisme valencià encara es basava en criteris d'excel·lència i singularitat (paisatges d'altres muntanyes abordats des d'una perspectiva realista, panoràmiques, pintures de monuments...) i, a pesar que la realitat geogràfica més immediata i quotidiana començava a ser descoberta i valorada, ningú l'havia abordada amb un sentit tan clar de contemporaneïtat com Pinazo. Així, va nàixer una nova percepció de la naturalesa que prompte va superar els antecedents valencians i que té molt a veure amb la renovació que havien traçat Fortuny i Rosales.

La sèrie de vistes i perspectives que va fer del claustre de San Giovanni in Laterano, que ara s'identifica en la seua seqüència, va ser molt especials en eixe moment. De 1874 és el retrat que va fer d'una *Ciocciara*, la qual cosa és un exemple del seu interès per reflectir els personatges italians més genuïns. Pinazo desenrotllarà una àmplia galeria de personatges italians al llarg de les dues estades, però el paisatge serà un dels apartats que pareix que descobreix i desenrotlla més gratament. És un paisatgista pur; curiós i analític, és un observador atent de l'entorn, amb una extraordinària sensibilitat cap a les belleses i manifestacions de la naturalesa.

Quan torna a València el 1874 havia enriquit considerablement l'horitzó de pintor i, per tant, podia competir amb més seguretat a la pensió de la Diputació de 1876, que va obtindre amb el llenç de tema històric *Desembarcament de Francesc I a València*. Després de contraure matrimoni amb Teresa Martínez se n'anà a Roma. La tasca que va fer en eixos quatre anys és extraordinària i no té pràcticament paral·lelisme entre els artistes de l'època. Pinazo no només va complir rigorosament amb els seus enviaments sinó que va tindre temps de fer centenars d'estudis i apunts a l'oli del natural, que juntament amb la ingent quantitat de dibuixos que va fer, constitueixen una de les cròniques més vives de la vida italiana, la qual cosa tan sols evidencia la universalitat de la seua obra. Pinazo obri ara la conegudíssima via del luminisme valencià, del qual és un dels indubtables creadors. Els temes de platja, els paisatges urbans, els personatges populars i fins i tot els temes d'història són abordats amb unes perspectives clarament modernes.

Tan sols les obres que fa en estos anys de pensionat ens bastarien per a situar-lo en el primer pla de la pintura europea de l'època. Llenços com *El guardaagulles*, *Jocs d'Ícar*, *Bacus xiquet* o *Les filles del Cid*, són algunes de les obres enviades a la Diputació de València. Els estudis del nu constitueixen un dels apartats més particulars dels seus treballs a Itàlia, que ara es poden admirar conjuntament i ens desvetlen les seues fases creatives i processos.

A Itàlia es reafirma també l'impressionisme pinazià a través dels seus estudis i

referents del natural. S'han identificat i documentat ara unes sèrie de peces d'indubtable valor històric que aborden els funerals del rei Víctor Manuel i Pius IX.

El viatge a Venècia també el trobem reflectit en un conjunt fascinant de vistes de la ciutat. L'estada a Itàlia la va culminar amb el llenç *En Jaime I en el moment de lliurar l'espasa a l'infant En Pere*. La complexitat i autoexigència de la pintura de Pinazo es posa de manifest en els innombrables estudis que va fer d'este llenç, el conjunt dels quals s'exposen ara a l'IVAM tot coincidint amb la celebració del centenari de Jaume I. Estudis i esbossos que, com a magnífics retrats individuals, tenen una entitat pròpia.

La mostra palesa l'extraordinària fecunditat de Pinazo en eixe moment. Com a complement d'estes investigacions portades a terme pel comissari i l'equip d'investigadors, s'ha editat un voluminós catàleg amb més de tres-centes il·lustracions que documenta i estructura la producció d'eixos anys. Es tracta d'una obra de referència imprescindible per al coneixement de l'obra de Pinazo i de la pintura valenciana en general per les múltiples ramificacions que té l'aventura plàstica de Pinazo. Han escrit al catàleg Francisco Javier Pérez Rojas, Carlos González, Aida Pons, Andrés Jiménez, Flavia Matitti, Mateo Sagramora, Franco Tirletti i Vicente García Edo.